

Naturvårdsplan Mölnåls stad

Mål och Åtgärder | Antagen av kommunfullmäktige 2015-11-18

Foto: Elisabet Börlin

Förord

Mölnads stad har en mycket rik natur. Värdefulla ekmiljöer, lövskogar, stora tallhedskogar, strömmande vatten som är viktiga för lax och laxöring och så våra vackra, värdefulla sjöar. Odlingsmarker med värdefulla naturbetesmarker. Dessa miljöer är grunden för ett rikt friluftsliv och en god folkhälsa.

Det finns stor anledning att vi ska vara stolta över vår natur. Men vi har också ett ansvar att värna naturen och den biologiska mångfalden på det lokala planet. Med stöd av naturvårdsplanen kan Mölnads stad bidra till att hejda förlusten av enskilda djur- och växtarter och bidra till att bevara och restaurera ekosystem. Det finns all anledning att fördjupa arbetet för biologisk mångfald, eftersom det vi gör idag påverkar morgondagen. I naturvårdsplanen ingår även mycket kunskap som kan användas i den enskilde markägarens skötselplaner för sin mark eller för allmänheten som vill upptäcka och uppleva naturens mångfald.

I FN:s världsmiljödeklaration hävdas att varje form av liv är unikt och att vi därför måste vägledas av moraliska regler för vårt handlande oavsett artens värde för oss.

“Every form of life is unique, warranting respect regardless of its worth to man, and, to accord other organisms such recognition, man must be guided by a moral code of action,” Ur FN:s världsmiljödeklaration 1982.

Marie Östh
kommunstyrelsens ordförande
Mölnads stad

Foto: Elisabet Börlin

Innehåll

Förord	3
Innehåll	5
Naturen i Mölndal	6
Konventionen om biologisk mångfald	7
Nationella miljömål	9
Naturvårdsplanens syfte och upplägg	10
Mål, principer och åtgärder	11
Värdefulla naturområden	12
Riktlinjer för skydd och hänsyn	13
Levande sjöar och vattendrag	14
Myllrande våtmarker	16
Levande skogar	18
Ett rikt odlingslandskap	20
God bebyggd miljö	22
Ett rikt växt- och djurliv	24
Tillgänglighet, kunskap & information	26

Projektgrupp: Lisa Lund, Lars-Erik Jevås och Elisabet Rex, miljöförvaltningen, Elisabet Börlin stadsbyggnadsförvaltningen. Medverkande: Josefin Gustafsson miljöförvaltningen, Ulla Hasselqvist och Mikael Hammerman kultur- och fritidsförvaltningen, Leif-Henrik Andersson tekniska förvaltningen, Erik Samuelsson stadsledningsförvaltningen.

Foto omslagsbild: Elisabet Börlin

Miljömålsillustrationer: Tobias Flygar

Naturvårdsplanen kan laddas ner på www.molndal.se

Naturvårdsplanen har medfinansierats av statligt bidrag genom Lokala Naturvårdssatsningen (LONA) som ska stimulera kommunernas och ideella föreningars långsiktiga naturvårdsengagemang.

Naturen i Mölndal

Naturen i Mölndal är en värdefull tillgång för växter, djur och människor. Här finns en unik natur tätt inpå knutarna i en av norra Europas storstadsregioner. Natur som skänker rekreation och upplevelser till invånare från Mölndal, Göteborg och mer långväga turister. Få storstäder kan uppvisa så varierad och mångskiftande natur.

Naturvårdsplanen för Mölndals Stad redovisar totalt 124 naturvärdesobjekt (geografiska områden) med betydelse för biologisk mångfald. Det handlar om lummiga lövskogar, kulturlandskap med jätteträd, naturskogor, våtmarker, sjöar och vattendrag. I dessa områden har många hotade djur och växter överlevt under årtusenden, i ett för övrigt förändrat landskap. Många av dess naturmiljöer kan inte återskapas om de en gång förstörs.

Foto: Elisabet Börlin

Varför bevara och sköta natur?

Varför ska vi bevara natur, och varför ska en kommun behöva bry sig om en naturvårdsplan? Det finns flera orsaker. I lagstiftningen finns olika regler och lagar som måste beaktas. Det kan förkomma fridlysta arter och många områden är ekologiskt särskilt känsliga enligt miljöbalken. Sveriges riksdag har fastställt nationella miljömål och Mölndals stad har dessutom satt upp egna lokala miljömål. Miljömålen ingår som ett led i att Sverige och Mölndal ska uppfylla den internationella konventionen om biologisk mångfald. Även plan och bygglagen ställer särskilda krav.

Utöver lagstiftning nationella och lokala miljömål finns det rent etiska motiv. Vi vill bevara naturtyper och organismer för att de har ett egenvärde, skänker oss glädje och för att vi har ett ansvar inför kommande generationer. Naturen utför även ekosystemtjänster som inte kan värderas i pengar men har stor betydelse för oss människor, t ex mikroorganismers frigörelse av näringsämnen, insekternas pollinering och vegetationens vattenreglerande effekt.

Bevarande och utvecklande av värdefull och intressant natur är självklar också av stor betydelse för att skapa en intressant boendemiljö. En kommun som planerar för framtiden lockar människor inte bara med arbetstillfällen, vård, skola och omsorg utan också med en trevlig närmiljö som erbjuder varierade möjligheter till naturupplevelser och rekreation. Fler innevånare, som är glada, nöjda och friska, ger större utvecklingsmöjligheter. Många vetenskapliga undersökningar visar att promenader, aktivt friluftsliv, naturupplevelser i frisk luft ger en bättre hälsa.

Foto: Elisabet Börlin

Konventionen om biologisk mångfald

Förlusten av livsmiljöer och arter räknas som ett av vår tids största problem. Därför har Sverige undertecknat konventionen om biologisk mångfald. Konventionen omfattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem. Konventionen har införlivats i det svenska miljöarbetet bland annat genom de nationella miljömålen som anger att den nuvarande biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Ramarna anges i miljöbalken, miljömålen, samt i regeringens naturvårdsskrivelse från 2002. I miljöbalken (1998:808) 1 kap. 1§ anges bland annat att miljöbalken ska tillämpas så att värdefulla naturmiljöer skyddas och vårdas samt att den biologiska mångfalden bevaras.

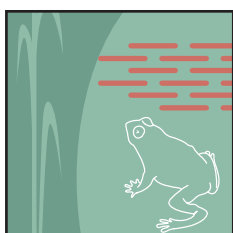
Nationella miljömål

Det finns 16 nationella miljömål, De som tas upp i Mölndals stads naturvårdsplan redovisas med logotype och beskrivning nedan.

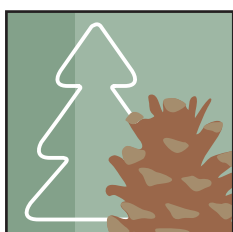
Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

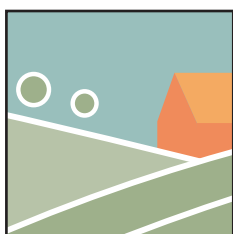
Myllrande våtmarker

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Levande skogar

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Utöver dessa är miljömålen följande:

begränsad klimatpåverkan, frisk luft, bara naturlig försurning, giftfri miljö, skyddande ozonskikt, säker strålmiljö, ingen övergödning, grundvatten av god kvalitet, hav i balans samt levande kust och skärgård samt storslagen fjällmiljö

miljömålsillustrationer
Tobias flygare

Naturvårdsplanens syfte och upplägg

Vårt samhälle ställer krav på utveckling. För att då kunna ta hänsyn till den biologiska mångfalden krävs samlad och aktuell kunskap. Den nya naturvårdsplanen avser att modernisera och uppdatera 1998 års Naturvårdsplan för Mölndals stad och utgör ett viktigt planeringsunderlag för att uppnå ekologisk hållbarhet enligt Vision 2022 och säkerställa en god framtid.

Naturvårdsplanen ska ligga till grund för de avvägningar som görs i arbetet med stadens översiktsplan och kommer att vägas med andra intressen och strategiska underlag direkt under översiktsplanen.

Naturvårdsplanen ska vara vägledande vid tidiga planeringsskeden, till exempel vid avvägningar i översiktsplanen samt planansökningsförfrågningar. Områden som är bäst lämpade för exploatering kan tidigt identifieras med stöd av naturvårdsplanen. Det ger en effektiv planprocess och bättre fördelning av resurser inom staden. Naturvårdsplanen ger tidiga indikationer på vilka hänsyn som senare kan komma att krävas i en tillståndsprocess. Om denna kunskap istället kommer in senare i processen kan det leda till förseningar och ökade kostnader. Om kunskapen inte kommer fram alls riskerar Mölndals stad att bryta mot lagstiftning eller motverka antagna miljömål.

Naturvårdsplanen ger även möjlighet att samordna resurser så att de kan komma till största möjliga nytta. Samhällets ersättningar till olika naturvårdsåtgärder omfattar idag flera miljarder kronor årligen. En naturvårdsplan underlättar möjligheten att få ta del av dessa medel.

Bland annat vid följande tillfällen ska naturvårdsplanen användas:

- Utformning av översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser.
- Tillsyn och prövning enligt miljöbalken.
- Prövning av bygglov.
- Prövning av strandskyddsdispenser.
- Kommunens arbete med vattendirektivet.
- Vid samverkan med markägare, föreningar och andra myndigheter
- I frågor som berör naturmiljö då kommunen är remissinstans
- Vid ansökningar om bidrag för naturvårdsinsatser

Naturvårdsplanens olika delar

Naturvårdsplanen är uppdelad i tre delar samt en digital karta:

Mål och åtgärder; klargör Mölndals stads principer och mål för naturvårdsarbetet. Den är ett led i arbetet med att uppfylla riksdagens beslutade miljömål och beskriver även syftet med naturvårdsplanen.

Bilaga - Natur och naturvård i Mölndal; ger fördjupad kunskap om biologisk mångfald, lagstiftning, och naturvård i Mölndals kommun. Här finns även en allmän beskrivning av Mölndals natur.

Värdefulla naturområden - objektslista; är en objektskatalog som beskriver kommunens värdefulla naturområden. Beskrivningar finns även i sammanfattad form tillsammans med en digital karta, tillgänglig på; www.molndal.se

Mål, principer och åtgärder

Det övergripande naturvårdsmålet är att kommunen bevarar och ökar den biologiska mångfalden av nu eller tidigare naturligt förekommande arter och naturtyper. Samtidigt ska människans möjligheter till rika naturupplevelser föras vidare till kommande generationer och naturresurser ska utnyttjas långsiktigt och hållbart.

Mölnåls miljömål och principer

Parallellt med arbetet med naturvårdsplanen har lokala principer och mål för Mölnåls stad miljöarbete arbetats fram. Dessa presenteras i Mölnåls miljömål 2022 vilken antogs i kommunfullmäktige i april 2014. Principerna anger ett förhållningsätt medan målen är formulerade så det ska kunna mätas och följas upp.

De principer och mål som är av naturvårdskaraktär presenteras i naturvårdsplanen, markerade med texten Mölnåls miljömål 2022. Mölnåls stad har ett särskilt stort ansvar för att dessa miljömål nås.

Dessutom finns i naturvårdsplanen en sjunde rubrik med mål och principer för området tillgänglighet, kunskap och information.

Åtgärder

Naturvårdsplanens förslag till åtgärder består dels av fortlöpande arbete, dels av olika projekt. Åtgärderna berör i första hand kommunalägd mark. Genom att föregå med gott exempel vill kommunen vara ett föredöme för andra markägare i naturvårdsarbetet.

Planering genomförande och uppföljning

En naturvårdsplanegrupp bestående av representanter från tekniska förvaltningen, miljöförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, serviceförvaltningen och stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för planering av aktuella åtgärder och uppföljningen av naturvårdsplanens mål och åtgärder.

Värdefulla naturområden

I värdefulla naturområden - objektslistan, presenteras områden som bedömts ha större betydelse för biologisk mångfald än övriga områden. Dessa värdefulla naturområden har bedömts i tre naturvärdesklasser enligt Svensk Standard SS199000:2014. Områden med visst naturvärde eller obetydligt naturvärde har inte redovisats.

högsta naturvärde – naturvärdesklass 1

störst positiv betydelse för biologisk mångfald

högt naturvärde – naturvärdesklass 2

stor positiv betydelse för biologisk mångfald

påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3

påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald

Underlag, fakta och uppgifter har främst hämtats från tidigare utförda inventeringar av kommunen, länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket eller Jordbruksverket. Avgränsningar har gjorts utifrån färgflygbilder. Nya fältinventeringar och kontroller har endast genomförts i form av stickprov. Det innebär att det kan finnas osäkerheter i bedömningarna.

Ett område med påtagligt naturvärde kan i vissa delar både ha högre eller lägre värden. Gränser i naturen är aldrig så exakta som de blir på en karta. Men naturvårdsplanen ger ändå en fingervisning om var det finns natur som kräver särskild hänsyn eller åtgärder.

Riktlinjer för skydd och hänsyn

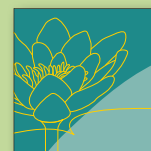
För att kunna uppfylla lagstiftningens krav, uppfylla miljömålen och bygga ett hållbart samhälle gäller följande riktlinjer:

- Kommunen ska beakta naturvårdsplanens värdefulla områden vid planering, samråd och tillståndsärenden.
- Områden som värderats i klass 1 och 2 är särskilt känsliga ur ekologisk synpunkt enligt miljöbalken 3 kap. 3§. Dessa områden skall så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.
- Kommunen ska informera andra myndigheter och aktörer om naturvårdsplanens värdefulla områden så de kan ta hänsyn till dem.
- Vid nya planer eller andra väsentliga åtgärder som kan skada miljön ska alltid ett aktuellt, detaljerat naturvårdsunderlag tas fram. Detta ska underlätta byggande av ett hållbart samhälle och säkerställa att kommunen eller exploatören inte bryter mot miljöbalkens eller artskyddsförordningens regler eller motverkar nationella eller lokala miljömål. Svensk Standard, teknisk rapport SIS-TR 199001:2014 ger rekommendationer kring vad ett sådant underlag bör innehålla

Förhållanden i naturen kan ändra sig, avgränsningar är relativt grova och underlagen har inte alltid varit kompletta, även om det är den bästa tillgängliga kunskapen just nu. Därför är bedömningar preliminära.

Naturvårdsplanen är inte heller fullständigt komplett. Det kan finnas ytterligare områden med naturvärde som inte är kända. Inför exploateringar och planer ska man alltid försöka ta reda på om så är fallet eftersom man är skyldig att ta hänsyn till arter och miljöer enligt lag.

Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag är av stort värde för både människor och biologisk mångfald. Många växter och djur lever i och omkring vattenmiljöer. Samtidigt är den biologiska mångfalden i sjöarna och vattendragen starkt påverkade av mänskliga aktiviteter. Reglerade vattendrag och vägtrummor utgör ofta vandringshinder för fisk och andra djur och på många håll är bäckarna uträtade till diken som rensas. Jord- och skogsbruket bidrar i stor utsträckning till den höga halten näringsämnen som orsakar igenväxning och vattenkvaliteten försämras ytterligare av försurning och miljögifter.

EU:s ramdirektiv för vatten avser att åstadkomma god ekologisk status vilket innebär att det inte ska finnas några påtagliga miljöproblem och miljöförhållandena ska likna ett opåverkat naturligt tillstånd.

Principer

I Mölndal ska...

- sjöar och vattendrag skyddas mot fysiska ingrepp och lokala utsläpp, och deras stora värden för natur- och kulturupplevelser och friluftsliv värnas och utvecklas hänsynfullt och långsiktigt. (*Mölndals miljömål 2022*)
- sjöar och vattendrag, som hotas av försurning, kalkas regelbundet. (*Mölndals miljömål 2022*)
- för att uppnå god kemisk och ekologisk status i sjöar och vattendrag måste samarbetet mellan olika aktörer stärkas.
- de stora natur- och kulturvärdena som sjöar, stränder och vattendrag har, värnas samtidigt som en god tillgänglighet erbjuds till tätortsnära sjöar.
- fiskar och andra arter som lever i eller är beroende av sjöar och vattendrag kunna fortleva i livskraftiga bestånd.
- främmande samt genetiskt modifierade arter som kan hota inhemska arter och miljöer inte introduceras.
- landskapsperspektivet vägas in i det kommunala naturvårdsarbetet. Bland annat ska samhällsplaneringen ske med hänsyn till Göteborgsregionens strukturbild för blå stråk.
- samhällsplanering ske med hänsyn till markernas ekologiska och vattenhushållande funktioner och med hänsyn till klimatförändringarnas effekter.
- belastningen av föroreningar inte minska förutsättningarna för den biologiska mångfalden.

Mål

Till år 2022 ska...

- samarbetet mellan olika aktörer inom vattenområdet stärkas för att förbättra arbetet med att uppnå god kemisk och ekologisk status i sjöar och vattendrag. (*Mölndals miljömål 2022*)

Åtgärdsförslag

Utföra inventering och eventuella åtgärdsförslag på sjöar och vattendrag över 0,5 kvm och ett avrinningsområde på över fem kvm.

Restaurera vandringsvägar för fisk med hänsyn till kulturhistoriska värden.

Förstärka samarbetet med regionen i frågor om kalkning av försurade sjöar och vattendrag. Komplettera befintlig miljöövervakning av sjöar och vattendrag där behovet av en förstärkt miljöövervakning bedöms stort.

Delta i Göta Älvs- och Kungsbackaåns vattenvårdsförbund samt i andra projekt för att uppnå bättre vattenkvalitet och god ekologisk status inom avrinningsområdena i Mölndals kommun.

Utreda möjligheten att få naturligare vattenståndsvariationer och biotopförbättrande åtgärder i reglerade sjöar och vattendrag.

Ställa krav på skyddszoner intill sjöar och vattendrag i samband med arrenden av kommunal skogs- och jordbruksmark. På jordbruksmark kan utformningen följa Jordbruksverkets miljöersättningsvillkor.

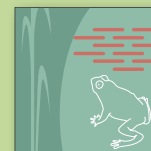
Samverka med Lindome torrlägningsföretag och andra berörda för ökad biotopvård utefter Lindomeån.

Inventera dikade och kulverterade vattendrag och om rimligt restaurera vattendragen med hänsyn till kulturhistoriska värden.

Inventera påverkan på naturen inom strandskyddsområden för Stensjön och Rådasjön.

Myllrande våtmarker

Våtmarkers flora och fauna är unik och har en stor mångfald. För många organismer utgör de en livsviktig resurs. Fåglar utnyttjar våtmarkerna som viktiga födolokaler där de samtidigt får skydd och vila. Inte bara för djur och växter utan även för människan utgör våtmarkerna en viktig resurs. Vid höga vattenflöden jämnar de ut flödena och minskar risken för översvämning. De har en vattenrenande funktion och tar upp många föroreningar och näringsämnen som annars leder till nedsmutsning och övergödning av sjöar och hav.

Utdikning, igenväxning och närliggande markförändring som skogsbruk och exploatering utgör de främsta hoten mot våtmarkerna. I Sverige har vi en stor variation och jämförelsevis stor areal av våtmarker jämfört med övriga Europa. Vi har därför ett stort internationellt ansvar att skydda dessa.

Principer

I Mölndal ska...

- befintliga våtmarker sparas och stor hänsyn tas till miljön kring våtmarker vid planering och exploatering. (*Mölndals miljömål 2022*)
- Särskild uppmärksamhet bör ges till sumpskogar.
- våtmarkernas natur- frilufts- och kulturvärden bevaras och det ska finnas förutsättningar för skydd och utveckling av dessa.
- våtmarkernas ekologiska, vattenrenande och vattenhushållande funktion i landskapet bibehållas och bevaras för framtiden.
- vegetation intill hänsynskrävande biotoper av våtmarkstyper bevaras för att hindra en negativ påverkan av en eventuell avverkning. Vid skydd av områden ska en buffertzona upprättas.
- landskapsperspektivet vägas in vid nyskapande, återskapande och restaurering av småvatten och andra våtmarker.

Mål

Till år 2022 ska...

- våtmarker ha nyskapats, återskapats eller restaureras som reningsmetod, flödesutjämnare eller som naturvårdsinsats. (*Mölndals miljömål 2022*)

Foto: Josefin Gustafsson

Åtgärdsförslag

Upprätta skötselplaner för våtmarker som är särskilt skötselkrävande.

Utreda möjligheten att återskapa eller nyskapa våtmarker. Förslag på lokaliseringar har gjorts av Melica, miljökonsulter, på uppdrag av Kungsbackaåns Vattenvårdsförbund och från Skogs-sällskapet på uppdrag av kommunen. Våtmarker med värden för naturvård, vattenvård och friluftsliv ska prioriteras.

Sköta kommunens nyanlagda och återskapade våtmarker samt pröva möjligheten att återuppta slätter eller bete vid Råsjön.

Tillskapa nya småvatten i tätortsnära områden och även pröva möjligheten i odlingslandska-pet.

Kartlägga, bevara och restaurera sumpskogar.

Foto: Elisabet Börlin

Levande skogar

I Mölndal har vi både artrika ädellövskogar och vidsträckta tallhedskogar. Variationen är stor med avseende på både fuktighet, öppenhet och vegetationstyp. Denna variation utgör förutsättningen för en hög biologisk mångfald men riskerar att minska med ett alltmer homogent skogsbruk med brist på naturvårdshänsyn. För att bevara arter som missgynnas av skogsbruket behöver alternativa skogsbruksformer prövas och särskilt värdefulla områden som idag utgör tillflyktsorter för dessa arter behöver skyddas.

Andra negativa faktorer för biologisk mångfald i skogsmiljö är försurning, förorening och fragmentering av olika naturtyper i skogen. Minskningen av skogsbränder, naturbete och tillgång på död ved efter naturliga stormfällan är också ett problem för de arter som kräver sådana förhållanden för sin fortlevnad.

Principer

I Mölndal ska...

- kulturmiljöer i skogsmiljö skyddas. (*Mölndals miljömål 2022*)
- skogarna ha inslag av död ved, äldre lövrik skog och gammal skog. (*Mölndals miljömål 2022*)
- skyddsvärda träd och ädellövskogar bevaras och utvecklas. (*Mölndals miljömål 2022*)
- fornminnen och kulturminnen i skogen värnas.
- skyddsvärda skogsmiljöer uppmärksammas och långsiktigt skyddas.
- produktionskogen ha en variation av träd med avseende på arter och ålder, förekomst av äldre träd, evighetsträd samt lövträdsinslag.
- det friluftsliv som skapar stora naturvärden främjas.
- landskapsperspektivet vägas in i den kommunala skogsskötseln och möjligheten att utveckla ek- och tallhedslandskapens naturvärden ska prövas.
- kommunens skogar skötas så att de fungerar som goda exempel med avseende på natur- och sociala värden och så att de kan inspirera andra skogsägare.
- arealen med kontinuitetsskogsbruk på kommunens mark öka.
- sådana skogsskötselmetoder väljas som inte påverkar förutsättningarna för friluftslivet eller förorsakar skador på mark eller för vatten.
- metoder för kontinuerligt skogsbruk som gynnar biologisk mångfald prövas på lämpliga marker.

Mål

Till år 2022 ska...

- nya biotopskyddsområden ha bildats. (*Mölndals miljömål 2022*)
- andelen död ved och ädellövträd i produktionskogen ha ökat. (*Mölndals miljömål 2022*)

Åtgärdsförslag

Utveckla landskapsstrategi för att identifiera och bevara värdefulla stråk för tall och ek. Detta kan ske genom större hänsyn till naturvärden i skogsbruket. Biotopskydd av värdekärnor kan övervägas.

Vid skogsbrand tas tillfälle tillvara att gynna brandpräglade arter och tillgången på död ved. Exempelvis kan biotopskydd övervägas.

I större omfattning använda småskaliga skogsbruksmetoder i kommunal skog för att minska skogsbruks effekter på mark och vatten och öka arters spridningsförmåga.

Utveckla kontinuerligt skogsbruk som ger förutsättningar för hög biologisk mångfald och succesivt öka arealen.

Granska avverkningsanmälningar och bistå skogsstyrelsen med kunskapsunderlag om nyckelbiotoper. Tätortsnära natur och i naturvårdsplanen högt klassade områden prioriteras.

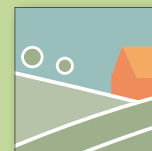
Sköta kommunens tätortsnära ekmiljöer enligt särskilt upprättade skötselplaner.

Öka arealen ek på kommunens mark bland annat genom att ta tillvara naturlig föryngring.

Tillverka faunadepåer, mulmholkar, högstubbar och andra sorters död ved för att gynna vedlevande organismer och samtidigt informera allmänheten.

Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapet är starkt påverkat av människan under lång tid och många arter har anpassat sig till långvariga brukstraditioner. Många hävdmetoder har dock upphört och de arter som numera är beroende av dessa har uppvisat en stark tillbakagång. Förändringen i jordbruket har också påverkat på andra sätt. Det småskaliga mosaiklandskapet som förr var vanligt har ersatts av ett alltmer likartat landskap.

I odlingslandskapet kan därför många olika åtgärder utföras för att förbättra levnadsförhållandena för flora och fauna.

Principer

I Mölndal ska...

- jordbruksmark i största utsträckning bevaras och i odlingslandskapet ska kulturvärdena och naturvärdena skyddas långsiktigt. (*Mölndals miljömål 2022*)
- odlingsmetoder anpassas för att minimera negativa miljöeffekter och för att gynna biologisk mångfald.
- användningen av äldre skötselmetoder i odlingslandskapet öka för att skydda natur- och kulturvärden som har anpassat sig till dessa.
- kulturens positiva påverkan på biologisk mångfald uppmärksammas och åtgärder som bidrar till ökad mångfald uppmuntras, där så är möjligt på frivillig basis
- hotade arter och naturtyper samt kulturmiljöer såsom ängar skyddas och bevaras.
- landskapsperspektivet vägas in i naturvårdsarbetet och samhällsplanering ska ske med hänsyn till Göteborgsregionens strukturbild för "Gröna kilar".
- åkermarken ha en låg föroreningshalt av bland annat kadmium och andra föroreningar så att miljö och hälsa inte hotas. Förutsättningarna för biologisk mångfald i omgivningen ska inte heller påverkas av föroreningar.

Mål

Till år 2022 ska...

- 180 ha eller 25 % av jordbruksmarken i Mölndal brukas ekologiskt. (*Mölndals miljömål 2022*)

Åtgärdsförslag

Inventera kommunala skogsbrynmiljöer och andra viktiga strukturer i odlingslandskapet och upprätta skötselplaner för de miljöer som bedöms värdefulla.

Säkerställa tillgången av den värdefulla jordbruksmark som länsstyrelsen har pekat ut i värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län 1993.

Utveckla samarbetet med arrendatorer och djurskötare så att ängs- och hagmarker får en skötsel som gynnar biologisk mångfald samtidigt som det prövas om arealerna kan ökas. Kommunens arrendeavtal kan eventuellt vara ett verktyg för detta ändamål.

Restaurera och nyskapa slåtterängs- och hagmarksarealen på lämpliga ogödslade marker.

Utveckla skötseln av vägkanter genom att utföra väggkantsslätter efter blomningstid för att få stor biologisk mångfald.

Utreda möjligheten att vid sådd blanda in fröer av skyddsvärda åkerogräs och att anlägga fågelåkrar.

Dialog tas upp med ägare av i naturvårdsplanen klassade eller tidigare klassade ängs- och betesmarker, om möjligheter och hinder för fortsatt hävd.

God bebyggd miljö

De aspekter av miljömålet som naturvårdsplanen berör, strävar efter en samhällsplanering med ett hållbart och landskapsekologiskt perspektiv där kulturella värden tas till vara och där hänsyn tas till befintliga naturvärden och tätortsnära natur. Betydelsen är extra stor i en växande storstadsregion.

Principer

I Mölndal ska...

- samhällsplaneringen ske i överensstämmelse med GR:s strukturbild för en långsiktig hållbar utveckling av den regionala strukturen. (*Mölndals miljömål 2022*)
- blågröna strukturer och sammanhängande grönområden utvecklas som både är estetiska och bär biologisk mångfald. (*Mölndals miljömål 2022*)
- grönytor tas med i första steget i planeringsprocesserna. (*Mölndals miljömål 2022*)
- en god bebyggd miljö innefatta en stor biologisk mångfald.
- naturvårdsplanen och kommunens naturvårdskompetens användas som underlag i samhällsplaneringen.
- Hänsyn ska tas till kulturella-, ekologiska-, estetiska-, sociala- och ekonomiska värden.
- Natur- och grönområden vid och i bebyggelse ska värnas för att tillgodose behovet av lek, rekreation, lokal odling samt hälsosamt lokalklimat med exempelvis vegetation som skuggar och utjämnar temperaturer.
- kommunala parker, grönytor och vägkanter skötas så att de ekologiska värdena utvecklas.
- befintliga träd värnas och ett varierat utbud av gröna miljöer erbjudas. Skyddsvärda träd, äldre, grova, döda och döende träd ska värnas även i tätortsmiljöer.
- det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet värnas i enlighet med kulturmiljövårdsprogrammet och för att främja naturvärden som är förknippade med detta.

Mål

Till år 2022 ska...

- alla invånare i Mölndal ha tillgång till minst ett grönområde inom 300 meter. (*Mölndals miljömål 2022*)
- det finnas bostadsnära odlingar i flera tätbebyggda områden i Mölndal. (*Mölndals miljömål 2022*)

Foto: Josefin Gustafsson

Åtgärdsförslag

Skötselplaner ska upprättas i samråd med fastighetsägare och i områden med stora natur-, kultur- och/eller rekreationssvärden där behov finns för att bevara och stärka värdena. Behovet finns särskilt för tätortsnära natur såsom Lackarebäckens dalgång.

Utveckla tätortsnära grönstråk för människor och natur för att skapa bättre spridningsmöjligheter. Möjligheten till faunapassager för att kompensera för vägars barriäreffekter ska tas till vara. Verka för en ekodukt över Söderleden.

Använda kompensationsåtgärder i samhällsplanering vid förlust av värdefull natur. En sådan kompensation kan vara gröna tak.

Sköta park- och naturmark så att förekomsten av död ved, döda träd, jätteträd och hålträd är god och säkerställa föryngring och en variation av olikåldriga trädbestånd.

Öka användningen av naturligt förekommande träd och andra växter som gynnar biologisk mångfald på av kommunen skötta marker.

Kartlägga park- och naturområden som är lämpliga för slåtter. Ytor som idag klipps till gräsmattor kan ibland lämpa sig för slåtter och så också få en billigare skötsel.

Inkludera utrymme för bostadsnära odling i nya planer. Intill befintliga bostadsområden bör kolonilotter, eller annan bostadsnära odling prövas.

Medverka till att tätortsnära naturområden såsom Änggården, Hårssjön och Rambomosse skyddas enligt länsstyrelsens utarbetade program; Den tätortsnära naturen i Göteborgsregionen, Program för skydd av tätortsnära områden (2003).

Utveckla samarbete med golfklubbarna avseende golfbanornas värden för en stor biologisk mångfald med koppling till områdenas kulturhistoria.

Ett rikt växt- och djurliv

Mångfalden av arter och naturtyperna har både ett egenvärde och ett värde för människan. Behoven och därmed även hoten är olika för olika arter och i olika naturtyper och landskap. Naturtyper som hyser en unik flora och fauna bidrar till en hög biologisk mångfald och skydd och restaurering av sådana miljöer är viktiga naturvårdsåtgärder.

Principer

I Mölndals stad arbetar vi med att höja kunskapsläget om våra sällsynta arter samtidigt som vi arbetar med ett ekologiskt landskapsperspektiv.

I Mölndal ska...

- den biologiska mångfalden av naturligt förekommande arter och naturtyper höjas. (*Mölndals miljömål 2022*)
- det finnas grönstråk som medger goda spridningsmöjligheter och har fungerande ekologiska processer. (*Mölndals miljömål 2022*)
- den biologiska mångfalden bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Inhemska arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation.
- arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas.
- målen i naturvårdsplanen vara riktlinje för hänsynstagande och åtgärder i kommunens arbete.
- externa medel sökas för att genomföra naturvårdsåtgärder som annars inte skulle vara möjliga.
- Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade livsmiljöer och arter vägleda till lokala naturvårdsprojekt.
- miljöer som hyser eller skulle kunna hysa hotade eller sällsynta arter ges behövligt skydd och skötsel.
- invasiva främmande arter och genetiskt modifierade organismer inte introduceras.

Mål

Till år 2022 ska...

- samarbetet mellan olika aktörer inom naturvårdsområdet stärkas. (*Mölndals miljömål 2022*)

Åtgärdsförslag

Naturområden inventeras för att öka kunskapsunderlaget.

Inventera områden med sand, grus och gamla sandtäkter och samtidigt bedöma möjligheten till åtgärder som ökar den biologisk mångfald där potential finns.

Pröva kommunalt skydd (naturreservat, biotopskydd, planskydd) i områden där de behövs för att bevara den biologiska mångfalden.

Sköta de kommunala reservaten enligt skötselplan och så att gynnsam status uppnås för arter och livsmiljöer så att de är attraktiva för friluftslivet.

Restaurera värdefulla naturmiljöer för att bevara förutsättningarna för biologisk mångfald i exempelvis naturtyper som kraftigt har minskat i yta och utbredning eller vars kvalité som livsmiljö försämrats.

Utreda möjligheten av instifta en lokal naturvårdsfond där flera lokala aktörer samverkar. Fonden kan bland annat användas till att stödja frivilligt naturvårdsarbete.

Motverka fragmentering av miljöer genom strategiskt arbete med skydd och återskapande av naturtyper och strukturer som binder samman landskapet.

Utreda och pröva tjäderlekplatserna vid Kölnarmossen och vid Kroksjön som biotopskyddsområde.

Tillgänglighet, kunskap & information

En varierad natur erbjuder en attraktiv och hälsofrämjande grund i människornas vardag. För att stärka dessa värden är tillgängligheten och tillgången på kunskap om naturen av stor betydelse. Allmänhetens intresse för natur och naturvård är också viktigt för att uppnå ett långsiktigt hållbart samhälle. I Mölndal ges både allmänhet, föreningar och skolor möjligheten att bidra till naturvårdsarbetet.

Principer

I Mölndal ska...

- det finnas god tillgång till natur-, och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för ett rikt friluftsliv, hälsa, livskvalitet och välfärd.
- tillgängligheten till tätortsnära natur och kommunalt förvaltade naturreservat vara god.
- kunskapen om växt- och djurlivet vara god och information ska finnas lättillgänglig för allmänheten.
- kunskap om natur samlas in för att få ett bättre underlag till planering, undervisning och bevarandeåtgärder.
- skolor, universitet, ideella föreningar och enskilda ges möjligheten att engagera sig i naturvårdsarbetet.
- naturvårdsplanens digitala karta över naturområden hållas uppdaterad med kunskap om värdefulla naturområden och naturvårdsarter. Den ska finnas väl tillgänglig för allmänhet och användas som ett aktuellt planeringsunderlag inom kommunen.

Åtgärdsförslag

Genomföra minst fem insatser för att förbättra tillgängligheten till, och informationen om, Mölndals natur.

Utveckla en friluftsplän för hela kommunen.

Utveckla och kanalisera ridmöjligheterna i Balltorp och inom Sandsjöbacka naturreservat.

Underhålla vandringsleder, eldstäder och vindskydd.

Se över tillgängligheten till natur för äldre och funktionshindrade och genomföra åtgärder för att öka den.

Lista förslag på och uppmuntra till möjliga examensarbeten/projektarbeten inom naturvård och friluftsliv för bland annat Göteborgs Universitet.

Inspirera lärare och elever till skötsel av skolornas skolskogar enligt skötselplan och upprätta skötselplan där sådan saknas.

Utveckla samarbetet med föreningar och andra intresserade för till exempel inventeringar och skötsel av naturområden samt ta del av deras kunskap och bedömning.

Foto: Thomas Svensson

Genomföra informationsåtgärder för att höja allmänhetens kännedom om naturvårdsåtgärder och skogsskötsel i kommunens natur och parker samt varför åtgärderna genomförs.

Ta fram åskådlig information om kommunens natur-, kultur- och friluftsområden. Informationen ska finnas digitalt på kommunens hemsida och vara aktuell och lättillgänglig.

Informera markägarna om deras värdefulla naturområden och ge råd om hur biologisk mångfald kan gynnas.

Ta fram pedagogiskt informationsmaterial för olika naturtyper i samarbete med skolan för att i ökad omfattning användas i utomhuspedagogik.

Medverka till att modern kommunikation med mobila lösningar kan användas för att inspirera till fler besök i naturen.

Informera markägare och allmänhet om behovet att skydda sjöar och vattendrag samt värdet av vegetation längs med stränderna.

Utveckla en lättillgänglig natur- och kulturstig vid Ekekullen och Lackarebäckes dalgång.

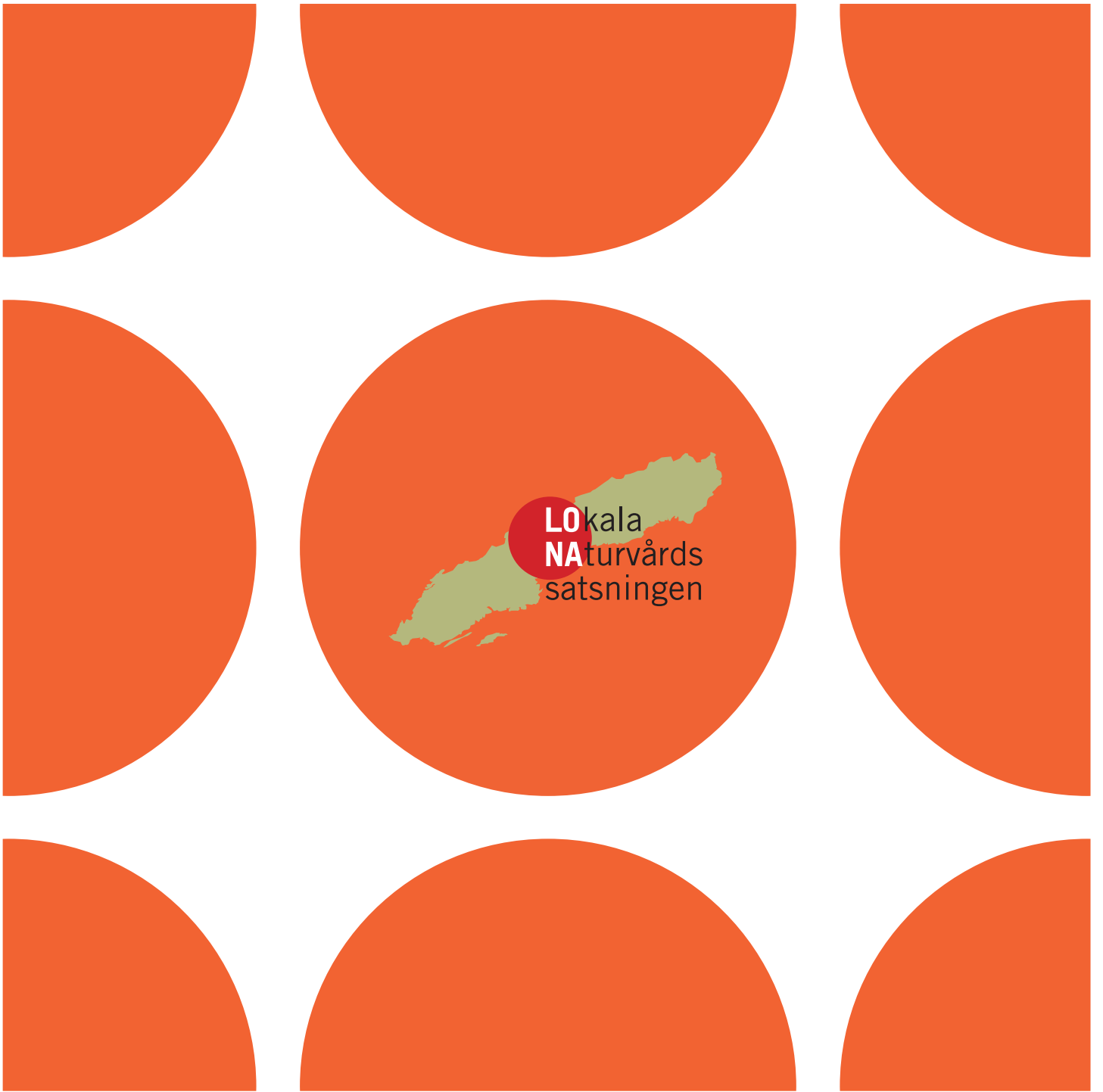
Sprida Naturvårdsverkets information om konsekvenser vid införsel av främmande arter i Sverige.

Informera om anläggningar anpassade för personer med funktionsnedsättningar i tillgänglighetsdatabasen.

Ta fram en bok om naturen i Mölndal där natur och friluftslivsvärden presenteras med text och foton.

Foto: Elisabet Börlin

Mölndals stad